

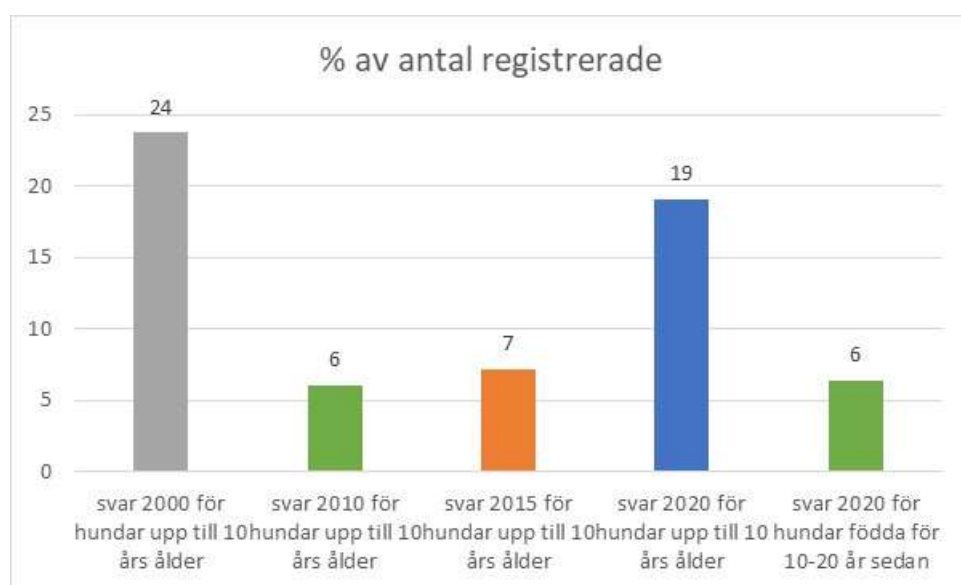
BTS hälsoenkät 2020

De senaste 20 åren har fyra allmänna hälsoenkäter genomförts. Alla har riktat sig till ägare. Den första genomfördes år 2000 och ställde frågor om hundar i alla åldrar. Sedan 2010 har vi följt ett femårsintervall där vi samlar data inför uppdatering av RAS-dokumentet. År 2015 genomfördes även en separat enkät riktad till hundar med kramper.

svarsfrekvens allmänna hälsoenkäter

	0-10 år	10+
2020	880	416
2015	398	
2010	394	
2000	1002	303

svarsfrekvens allmänna hälsoenkäter, antal svar

svarsfrekvens allmänna hälsoenkäter, andel av antalet registrerade inom motsvarande tidsperiod

2020 var det smidigare att fylla i svaren än i de tidigare webformulären eftersom formatet gav en möjlighet att dölja följdfrågor. Medel svarstid var åtta och en halv minut, och då har vi ändå kunnat ställa detaljerade frågor om t ex diagnoser, behandlingar och konsekvenser där det varit relevant. Till de många svaren bidrog säkert också att vi pushade för enkäten i flera Facebook-listor för borderterrierägare, dvs även utanför rasklubben.

Målgrupp

År 2000 bad vi alla att svara, eftersom vi ville ha en allmän bild av läget i rasen. Fr o m 2010 är huvudsyftet med hälsoenkäten att samla data inför utvärdering och uppdatering av RAS-dokumentets hälsomål. Vi har därför valt att rikta enkäterna 2010 och 2015 till hundar som fötts de senaste 10 åren.

År 2020 lade vi till hundar som fötts för mellan 10 och 20 år sedan. För jämförelse med tidigare enkäter inför RAS väljer vi svaren från de hundar som fötts år 2010 eller senare. De som fötts 2000-2009 bidrar med viktig information om hur hälsan utvecklas senare i livet. Dels förväntar sig borderterrierägare ett långt friskt liv för sin hund, dels kan hälsan hos äldre hundar ge en tidig varning om problem som skulle kunna bli vanligare och/eller krypa neråt i åldrarna.

Frågor

Frågorna handlar mest om hälsa, även om vi passar på att ta reda på lite om hur hundarna aktiveras/används, temperament och matchning ägare-rasegenskaper. Det som är viktigast att få veta är

- hur stor andel av hundarna som drabbas av de hälsoproblem vi fokuserar på i rasen
- om det finns hälsoproblem som är nya i rasen eller som vi bör lägga till i fokus

Det är en ansvarsfull uppgift att avgöra vilka problem aveln ska fokusera på. Helst vill man inte att någon hund ska behöva bli sjuk, särskilt inte i ett ärftligt problem. För att lyckas behöver vi ändå fokusera på de problem som är värst, dvs de som påverkar hund och ägare mest, de som förekommer oftast i rasen, och de som förekommer oftare hos borderterrier än i andra raser.

BTS ger möjlighet att svara anonymt eller med hund- och/eller ägaridentitet. 64% svarade med angiven identitet vilket är ungefär samma andel som tidigare. De här svaren kan visa sig extra värdefulla framöver. 2015 års svar med identitet gav BTS möjlighet att ge ett viktigt bidrag till en engelsk studie om sambandet mellan kramper och glutenintolerans genom att leta upp och sponsra lämpliga deltagare.

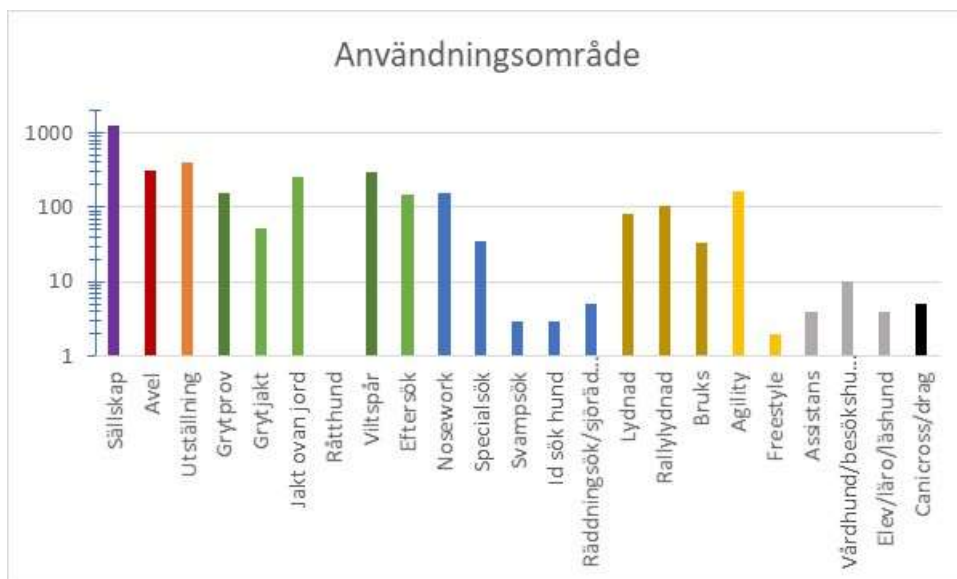

Resultat, allmänt

19 av 20 borderterrier i alla åldrar har gott eller mycket gott allmäntillstånd.

Var femte hanhund och var fjärde tik är kastrerad. Hanhundar kastreras ofta på grund av beteende eller av praktiska skäl. Tikarna kastreras ofta sent i livet av medicinska skäl. Bland tikar över 10 år stämmer antalet kastrerade av medicinska skäl nästan helt med antalet som haft livmoderinflammation, medan hälften av de yngre tikar som kastrerats av medicinska skäl verkar ha haft andra problem än pågående livmoderinflammation, t ex svår skendräktighet. Tikar kastreras sällan på grund av beteende, men ibland av rädsla för framtida medicinska problem. Kastration på grund av krav från hunddagis förekommer bara i enstaka fall i båda könen.

En av tjugo används till grytjakt men många lever aktiva liv på andra områden. Fler än var femte används till jakt ovan jord och/eller går viltspårprov, runt var tionde används till eftersök och/eller går prov i gryt, nosework, agility eller rallylydnad. Vi har också ett antal olika sök- och assistanshundar.

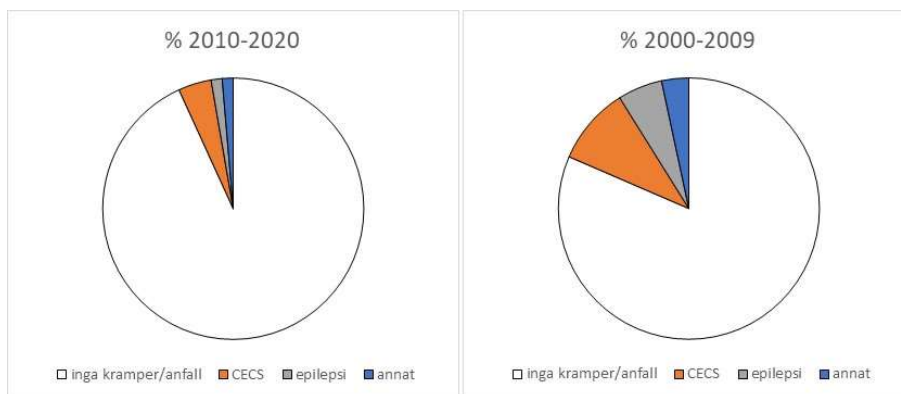

RAS fokusområden inom hälsa

Hälsoavsnittet i det gällande RAS-dokumentet fokuserar på kramper, magproblem/klåda och mun/tänder. De här tre områdena var de som enligt enkätsvaren 2010 och 2015 orsakade stora konsekvenser och var vanliga och/eller verkade förekomma oftare hos borderterrier än i andra raser. Vi anade i svaren att kramper och magproblem/klåda i många fall kunde höra ihop. Ett samband mellan CECS-kramper och glutenintolerans bekräftades 2017 i en vetenskaplig studie (Lowrie).

RAS-målet är att frekvensen av de uppmärksammade hälsoproblemen inte ska öka. Helst vill vi ju se en minskning, men alla de här tre områdena är utmanande eftersom de är svåra att diagnosticera och det är ännu svårare att bestämma arvbarheten och arvs gången för dem.

Kramper

Kramper/anfall: ungefärlig fördelning baserat på angivna symptom

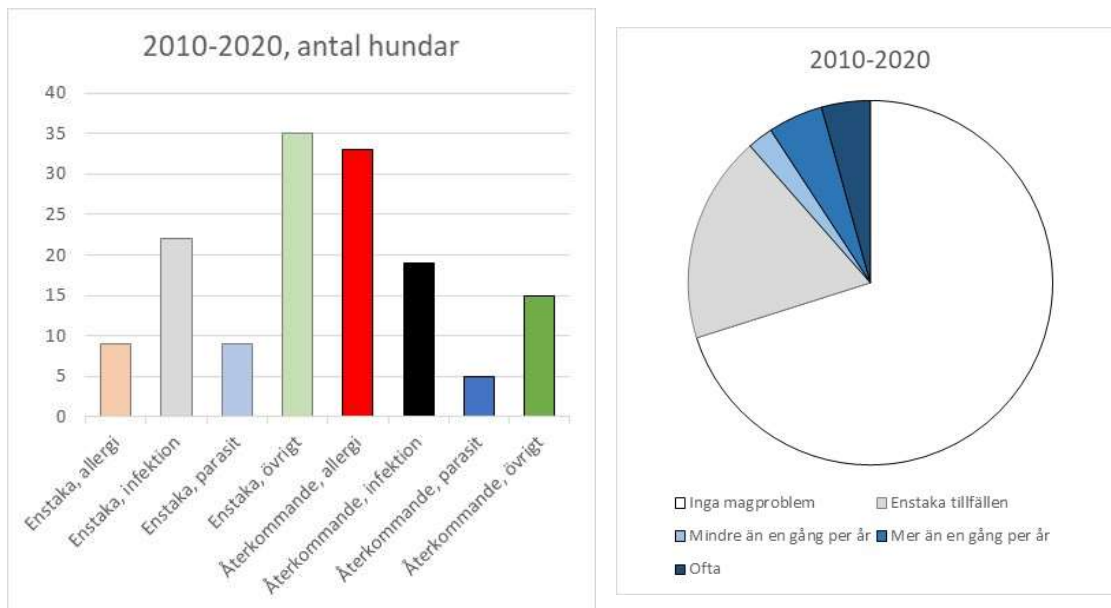
7% av de hundar som är 0-10 år har eller har haft någon typ av kramper. Hälften av dem har haft enstaka anfall, hälften har återkommande kramper. 7% är samma nivå som under de senaste 10 åren eller kanske en liten minskning (9% 2010, 8% 2015), men den är mycket högre än den var år 2000. Enligt Agrias statistik är kramper nästan dubbelt så vanligt hos borderterrier som i alla raser.

CECS är de speciella kramper i vaket tillstånd som numera kopplas till glutenintolerans. Ett antal raser kan drabbas av CECS, men ansträngningarna att förstå och bekämpa dem började i vår ras för 20 år sedan och forskningen sker fortfarande främst på borderterrier. Det är svårt att få en exakt siffra på fördelningen mellan CECS och idiopatisk epilepsi eftersom de bara kan skiljas åt efter symptom och på vilken behandling som fungerar. De siffror som visas här har därför en stor osäkerhet. Intrycket är att mer än hälften av alla kramper orsakas av CECS.

Kramper debuterar ofta när hunden är flera år gammal. Det är ännu en utmaning för god avel, och innebär att kramper förekommer hos fler hundar bland de äldre. Totalt i alla åldrar har var tionde hund någon gång haft kramper eller anfall, för hälften bara någon enstaka gång. Bland de som drabbats av kramper är det dubbelt så vanligt med återkommande hud- eller magproblem som bland samtliga hundar.

Hud- och magproblem

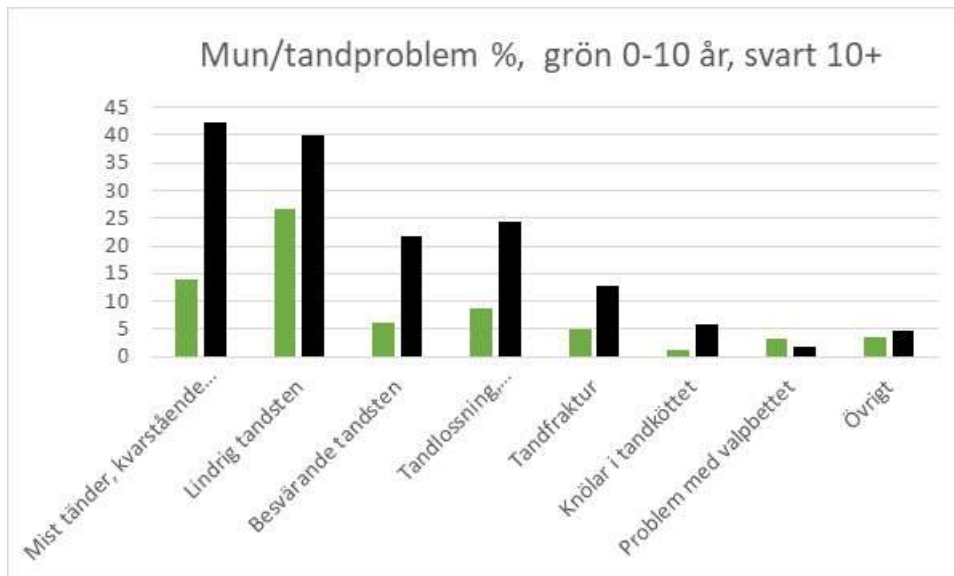
Hud- och magproblem i åldern 0-10 år

Det är tyvärr vanligt att ha problem med hud eller mage. Nästan en hund av fem, 18%, har återkommande problem sett över alla åldrar, att jämföra med en av tre bland de som har kramper. Att kämpa med klåda, dålig mage och liknande besvär över lång tid kan få stor påverkan på både hund och ägare. Problemen gör inget större avtryck i försäkringsstatistiken, men det skulle kunna bero på att kostnaden för just veterinärvård är begränsad och utspridd över tid i många fall.

Precis som för kramper är trenden försiktigt positiv. För hundar 0-10 år ligger återkommande magproblem på samma nivå som 2010 och 2015, ungefär var tionde hund. Återkommande hudproblem i gruppen 0-10 år har minskat från drygt till knappt var tionde hund, men är fortfarande dubbelt så vanliga som i alla åldrar år 2000. Båda typerna av problem kan debutera även senare i livet men verkar inte vara kopplat till hög ålder.

Problem med munnen

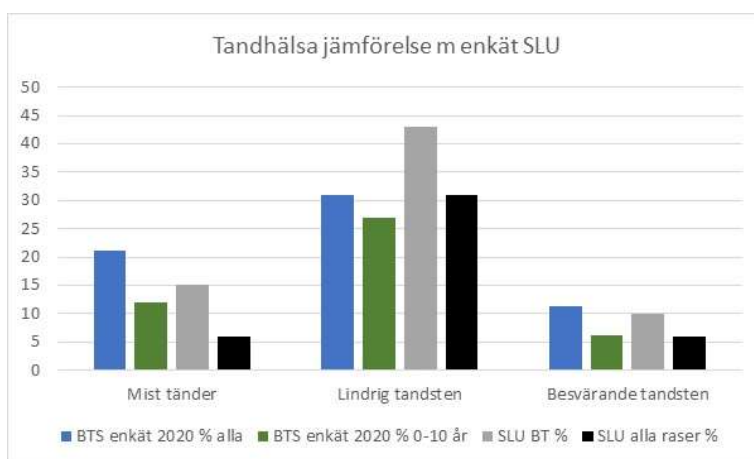
Tyvärr är det vanligt med problem med munnen redan i den grupp som är yngre än 10 år. Om man räknar bort lindrig tandsten har fortfarande en av fem problem med munnen. Det är ungefär lika många som 2015 men fler än 2010. Det är svårt att jämföra med tidigare år eftersom hundägare är mer medvetna nu om hur viktig tandvård är, men det kan påverka svaren om dålig munhälsa både uppåt och nedåt.

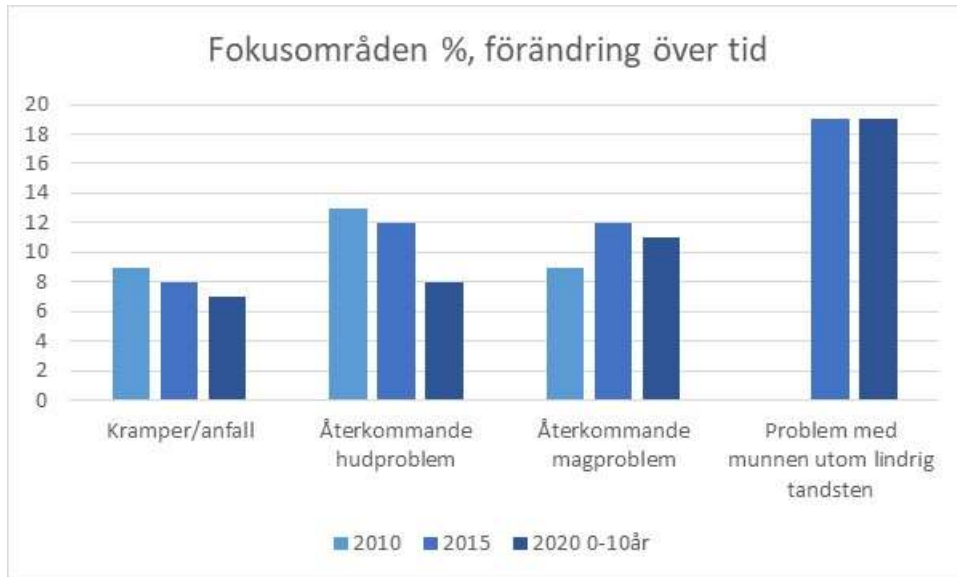
Mun/tandproblem, andel i olika åldersgrupper

Varannan borderterrier som är äldre än 10 år har klarat sig utan att få problem med mun och tänder, annat än möjligen lindrig tandsten. Varannan har något allvarigare problem som besvärande tandsten, inflammation i tandköttet eller tänder som förlorats av olika skäl.

En enkät från Karolina Enlund på SLU visar att borderterrier har högre risk att få tandsten och mycket högre risk att förlora tänder än den genomsnittliga hunden.

Slutsatser fokusområden

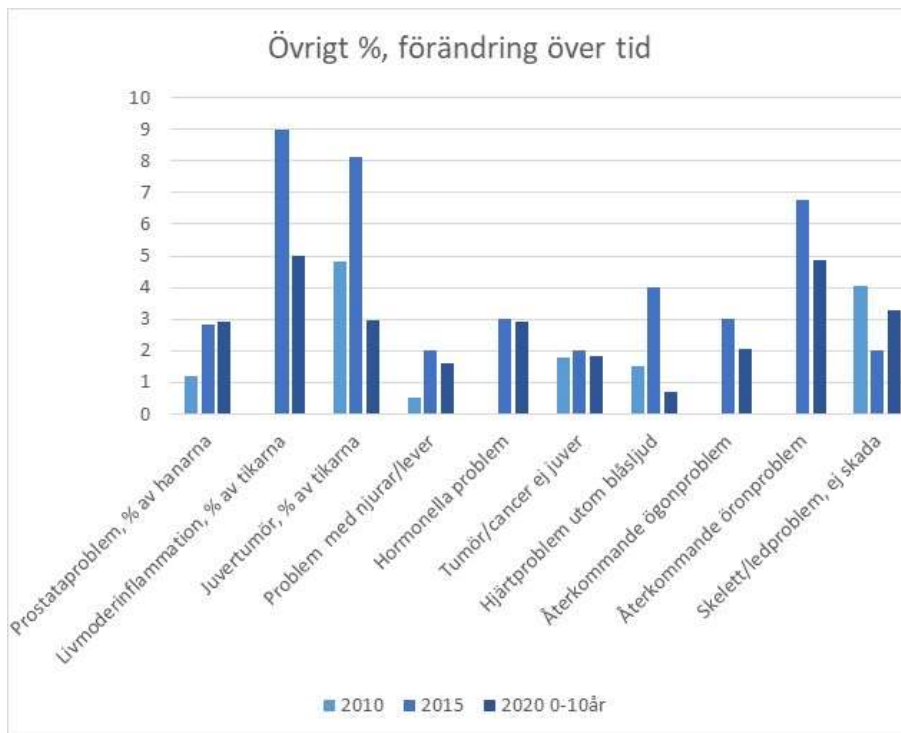

De viktigaste hälsoproblemen har inte ökat. Kramper och hudproblem har minskat

Femårsperiodens mål är uppnått, dvs att frekvensen inte ska öka för de uppmärksammade problemen. Glädjande nog ser vi en minskning för både kramper och återkommande hudproblem för hundar upp till 10 års ålder. Återkommande magproblem och besvärande problem med munnen ligger kvar på samma nivå som tidigare. Vi behöver dock behålla alla tre i fokus i nästa uppdatering av RAS, och satsa ännu mer på att förstå hur vi ska kunna minska deras förekomst.

Övriga hälsoproblem

De flesta övriga hälsoproblem har minskat eller har samma förekomst som tidigare

Reproduktion

Andelen hanhundar med fel testikelläge har ökat kraftigt. 2015 hade 5% bara fått ner den ena testikeln. 2020 hade 9% av de 0 till 10 år gamla hanhundarna fellägen, varav flera hade båda testiklarna kvar i buken. Övriga testikel- och prostataproblem ligger på en låg nivå och har inte ökat.

Ungefär var fjärde tik har besvärande skendräktigheter. Livmoderinflammation är lika vanligt som i andra raser och därmed ett vanligt problem främst hos äldre tikar. Juvertumörer är också ganska vanligt. Hos några tikar har juvertumörer upptäckts flera år efter att de kastrerats. De här problemen har dock minskat: bland 0-10 år gamla borderterriertikar har förekomsten av livmoderinflammation och juvertumör halverats sedan 2015.

Ögon och öron

Upp till 10 års ålder ser och hör nästan alla hundar bra. Återkommande problem som t ex rinniga ögon och infekterade öron drabbar några procent av hundarna men har minskat sedan förra enkäten.

Nedsatt syn är vanlig hos äldre borderterrier. Möjligen skulle det kunna utgöra en varningsflagga för katarakter som uppmärksammas hos borderterrier i en del andra länder. I enkätsvaren rapporteras enstaka fall av starr eller katarakt. I Sverige har endast 42 individer ögonlysts enligt nya protokollet varav 33 var utan anmärkning och 6 st hade någon grad av katarakt.

Problem som är ovanliga upp till 10 års ålder

Problem med inre organ är ovanliga men kan leda till allvarliga besvär. Enstaka hundar drabbas tidigt, t ex av missbildade urinvägar, medan några andra problem uppstår eller upptäcks mitt i livet. Oftast debuterar problem med inre organ från 9 års ålder och uppåt.

Hjärtfel har minskat och blivit ovanliga. Det förekommer enstaka allvarliga medfödda fel, samt några hundar som haft blåsljud som valpar.

Skelett- och ledproblem är ganska ovanliga men en stor del av dem orsakar bestående besvär. Det finns en handfull fall av diskbräck, spondylos och patellaluxation, samt enstaka fall av HD, Perthes och ED.

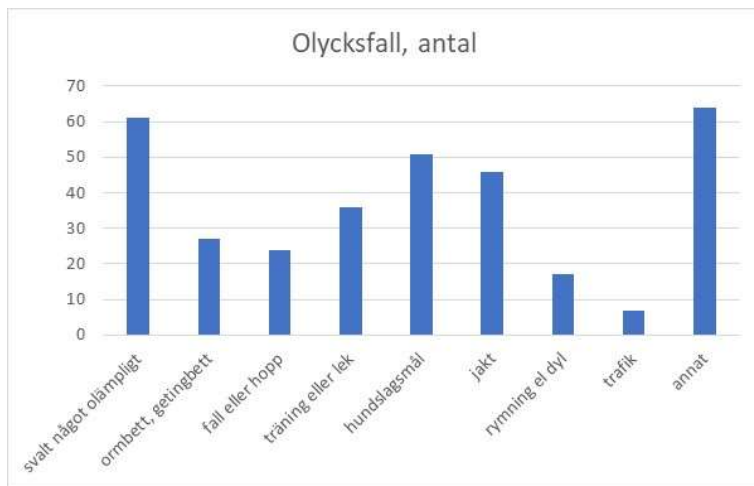
Hormonella problem är ganska ovanliga och har inte ökat trots att förekomsten kan vara överskattad i diagrammet. Enstaka hundar har fått diagnos på Cushing's eller sköldkörtelproblem, de övriga redovisade har ingen diagnos men vissa symtom som skulle kunna tyda på något hormonellt problem.

Tumörer och cancer på andra ställen än juvret är ovanliga och har inte ökat. Utöver enstaka fall av cancer på andra ställen rör det sig om hudtumörer som oftast är ofarliga.

Ingen fråga ställdes om SLEM, shaking puppy, eftersom den drabbar valpar före leveransålder. Sedan 2017 har vi tillgång till ett DNA-test och har därmed möjlighet att kombinera avelsmaterialet så att inga valpar behöver bli sjuka. Bland de testade hundarna är f n 85% - 90% fria från anlaget.

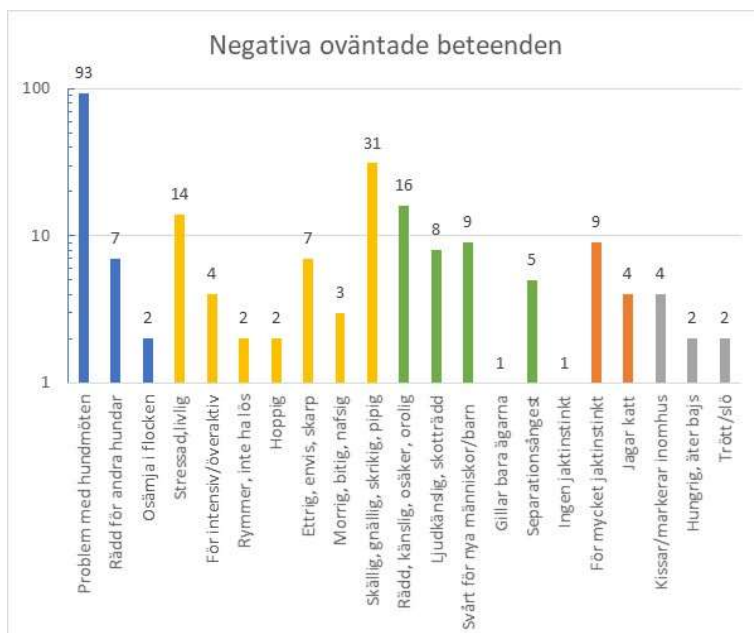

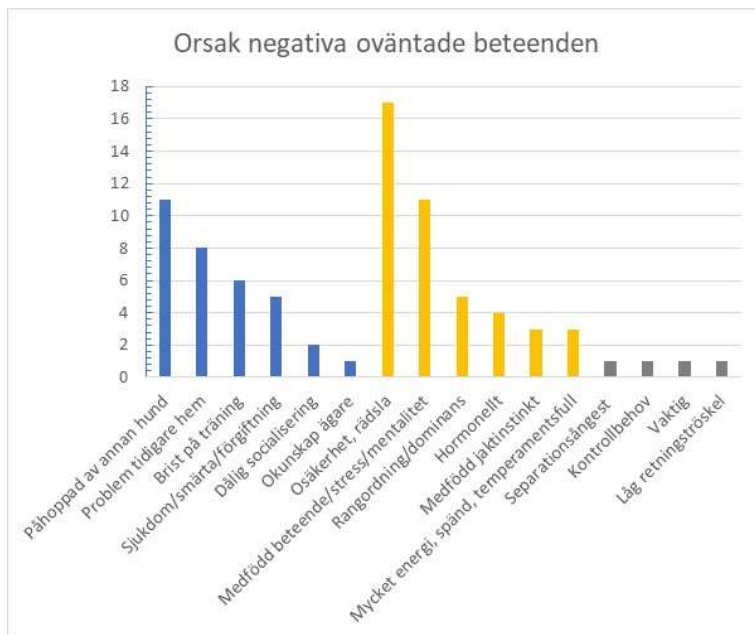
Infektioner och olyckor

Få borderterrier har återkommande infektioner på andra ställen än i öronen. Däremot har var femte hund råkat ut för minst en olycka som krävt veterinärvård, varav en fjärdedel har fått bestående men eller förlorat sitt liv på grund av olyckan. Vanligast är att ha svalt något olämpligt. Ungefär lika ofta skadar sig hunden genom att fastna eller bli trampad eller klämd. Det är också ganska vanligt med skador vid hundslagsmål (oftast oprovocerade påhopp) eller jakt. Risken för skada vid träning eller lek är liten för hundar under tio års ålder medan den äldre gruppen drabbats i betydligt högre utsträckning.

Mentalitet och matchning med rätt ägare

Nästan nio av tio ägare anser att deras borderterrier betar sig som förväntat. De flesta av de som visar oväntade beteenden ger sin ägare problem vid möten med andra hundar. Det är på samma nivå som i tidigare enkäter, men anmärkningsvärt i en ras som ska ha lätt att umgås med andra hundar särskilt som den traditionellt har arbetat sida vid sida med foxhounds. Frågan är om temperamenten har glidit mot mer lättirriterade hundar, eller om våra borderterrier har kvar en hög social kompetens som är svår att utöva i många hundars moderna vardag.

Det är glädjande att skällighet, skotträdsla och annan rädsla har minskat markant jämfört med tidigare enkäter.

Frågan om oväntade beteenden har ställts så att vi också noterar att en liten andel ägare inte har matchats till eller förberetts tillräckligt på önskade rasegenskaper som jaktlust. I de fall där livlighet, skärpa etc upplevs som oväntad kan vi inte avgöra ur enkätsvaren om temperamentet har glidit bort från idealet eller om ägaren borde ha haft mer kunskap om rasen vid valpköpet. Uppfödare inom BTS gör ett stort och fantastiskt arbete med att välja ut och stötta sina valpköpare, så den slutsats vi kan dra är att detta är fortsatt väldigt viktigt.

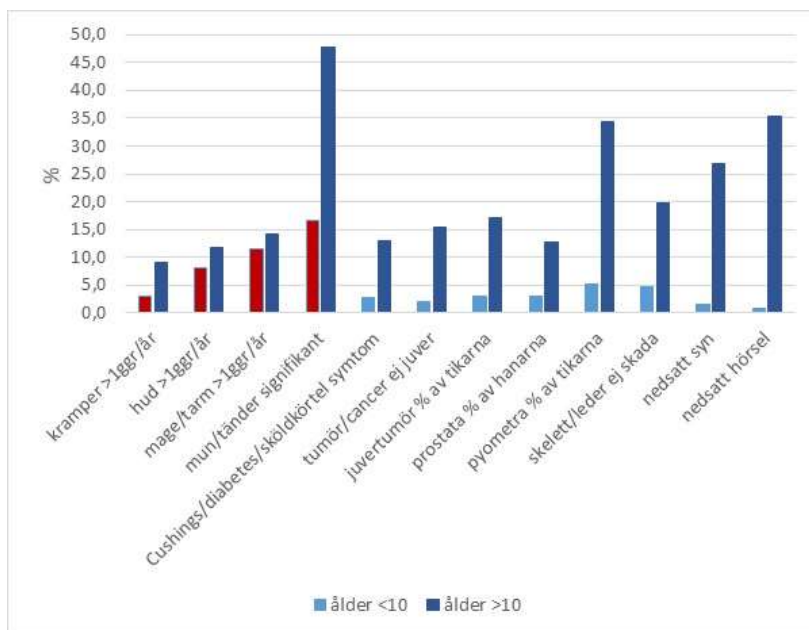
Ägarens egen uppfattning om orsaken till oväntade problem fördelas ganska jämnt mellan miljö och arv, med en viss övervikt på hundens inneboende egenskaper.

Vad händer när hunden blir äldre

Bland de som är mer än 10 år gamla har mer än 4 av 5 hundar gott eller mycket gott allmäntillstånd. Nästan alla de övriga mår ”varken bra eller dåligt”. Frågan har bara ställts till de som levde när enkäten besvarades.

Bedömningen av allmäntillståndet avspeglar att ägarna har realistiska förväntningar på sin gamla hunds hälsa eftersom flera problem ökar kraftigt med åldern. Hälften av hundarna över 10 års ålder har problem med munnen. Hörsel- och synproblem drabbar mer än var fjärde. Var tredje äldre tik har haft livmoderinflammation. Drygt 10% av de äldre hanarna har prostataproblem. Över 20% av de gamla hundarna har problem med skelett eller leder medan runt 10% drabbas av tumörer, hormonella problem eller problem med njurar eller lever.

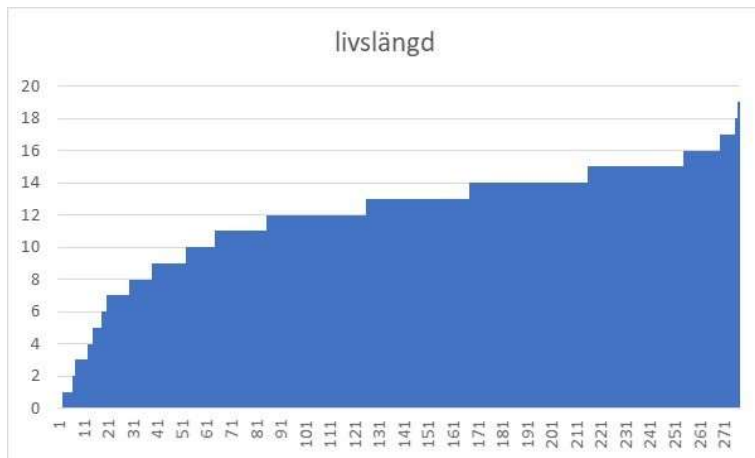
Blåsljud på hjärtat är vanligare i hög ålder, men allvarliga fel fortsätter att vara ovanliga. Återkommande kramper ökar hos de äldre hundarna medan förekomsten av hud- och magproblem inte accelererar med åldern.

Det har uttryckts oro om att hjärntumör, diabetes och Cushings blivit vanligt bland äldre borderterrier. Alla dessa tre problem är svårfångade eftersom veterinär diagnos ofta saknas. Hjärntumör flaggas i Agrias statistik som vanligare hos borderterrier än i andra raser, men det gäller en misstanke hos endast en handfull hundar och är därför väldigt svårt att dra några slutsatser. Läget är liknande för diabetes, där det finns enstaka diagnoser samt några hundar med symtom som skulle kunna tyda på diabetes eller andra njurproblem. Däremot bör vi hålla ögonen på Cushing's.

Under tio års ålder finns bara enstaka fall av Cushing's. I gruppen hundar över tio års ålder har 5% diagnos Cushings, och nästan lika många hundar som saknar diagnos har symtom som skulle kunna tyda på antingen Cushing's, låg sköldkörtelfunktion eller njurproblem. Agrias statistik anger också att Cushing's är betydligt vanligare hos borderterrier än i andra raser.

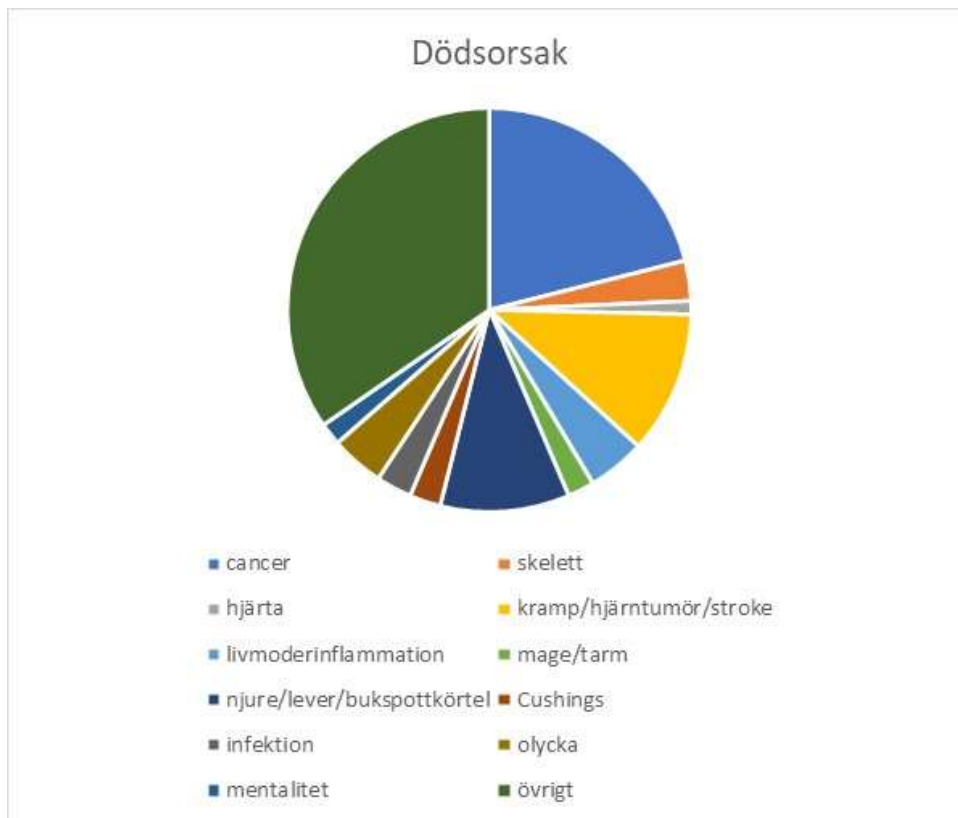
Livets slut

Vi som har borderterrier brukar ofta säga att de blir 14 år om inget särskilt händer, och det kanske stämmer. Bland enkätsvaren ser vi en medellivslängd på 14 år för de hundar som klarat sina första 10 år. Då alla livslängder räknas med sjunker medeltalet till 12 år. Några hundar når mycket aktningsvärd ålder.

Vart femte dödsfall beror på cancer, varav en tredjedel är lokaliserad i bröstkorgen eller buken men inte relaterad till könsorganen. Hos tikar orsakas en fjärdedel av dödsfallen i cancer av jucer eller könsorgan, det vill säga ungefär 5% av alla dödsfall hos tikar. Hos hanhundar är risken ännu lägre, runt 2%, att dö på grund av cancer i könsorganen.

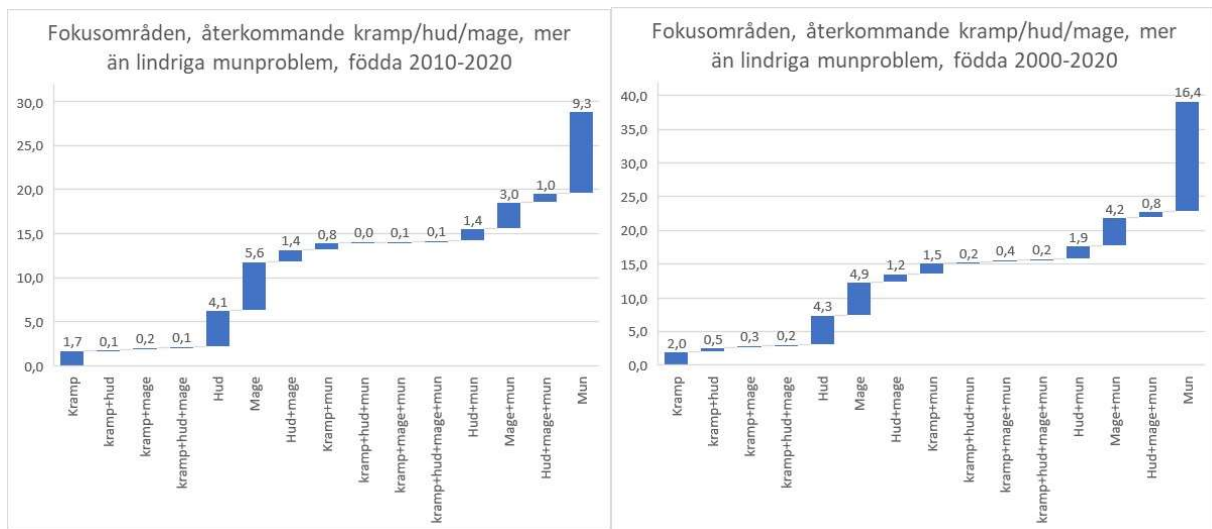

Vart tionde dödsfall beror på problem med njurar, lever, bukspottkörtel eller gallsystem. I den gruppen finns några dödsfall i tidig ålder som drar ner medellivslängden till tio år. Frågan är om det finns någon samverkande orsak som vi bör bevaka, eller om de sticker ut i statistiken därför att vi summerat ihop dem medan andra dödsorsaker redovisas enskilt. Även kramper, inklusive de fall som misstänks bero på hjärntumör eller stroke, orsakar vart tionde dödsfall men den här gruppen når den genomsnittliga medellivslängden. En stor grupp hundar med längre liv, medel 14 år, har diffus eller okänd dödsorsak.

Slutsatser

Nästan 30% av alla borderterrier 0-10 år har problem inom minst ett av RAS fokusområden. Frekvensen ökar till nästan 40% då samtliga åldrar inkluderas

Hälsoläget i rasen är bra i alla åldrar. En utvärdering för hundar mellan 0 och 10 års ålder visar att RAS-målet från 2017 är uppfyllt.

RAS fokusområden bör behållas i uppdateringen. Inga nya fokusområden behöver läggas till, eftersom inget hälsoproblem som medför stora konsekvenser har ökat och inga nya svåra och vanliga hälsoproblem har upptäckts. Inget av RAS nuvarande fokusområden har minskat så mycket att vi kan lägga det åt sidan.

Förekomsten av felaktiga testikellägen bör hållas under uppsyn eftersom den har ökat kraftigt de senaste fem åren.

Enkäten visar en hög förekomst av Cushing's hos äldre borderterrier. Under de närmaste åren bör BTS samla in och analysera information om hur förekomsten fördelas i populationen.

Statistiken över dödsfall antyder att BTS bör undersöka om det finns ett samband mellan eller ojämn fördelning i populationen av svåra problem med njurar, lever, bukspottkörtel och gallsystem.

